

Marek Tomaszewski

Akademia Rolnicza w Szczecinie

INFRASTRUKTURA TECHNICZNA JAKO CZYNNIK DETERMINUJĄCY ROZWÓJ PRZEDSIĘBIORCZOŚCI (NA PRZYKŁADZIE GMIN WOJEWÓDZTWA ZACHODNIOPOMORSKIEGO)

1. Wstęp

Województwo zachodniopomorskie obejmuje powierzchnię 22 896 kilometrów kwadratowych. Jest ono podzielone na 21 powiatów (z czego 3 to miasta na prawach powiatu) oraz na 111 gmin. W strukturze gmin na uwagę zasługuje fakt, iż:

1) gmin miejskich (bez miast na prawach powiatu) jest 8 i zajmują one 1,05% powierzchni województwa,

2) gmin miejsko-wiejskich jest 51 i zajmują one 56,30% powierzchni województwa,

3) gmin wiejskich jest 52 i zajmują 42,65% powierzchni województwa.

Przedstawiona struktura gmin może świadczyć o tym, iż w województwie zachodniopomorskim liczbowo i powierzchniowo dominują gminy wiejskie i miejsko-wiejskie. Łącznie gminy wiejskie i wiejsko-miejskie stanowią 92,79% ogólnej liczby gmin i zajmują 98,95% powierzchni województwa.

W pracy wykorzystano metody badawcze, które można podzielić na dwie grupy: metody gromadzenia danych oraz metody ich przetwarzania. Z pierwszej grupy zastosowano statystyczną metodę gromadzenia danych, natomiast z metod przetwarzania wykorzystano metodę analiz i porównań.

2. Rozmieszczenie wybranych elementów infrastruktury technicznej na terenie gmin województwa zachodniopomorskiego

Charakteryzując rozmieszczenie wybranych elementów infrastruktury technicznej na terenie województwa zachodniopomorskiego, w pierwszej kolejności należy doko-

nać podziału gmin na miejskie, miejsko-wiejskie i wiejskie. Wynika to ze specyfiki poszczególnych rodzajów gmin. Gminy miejskie charakteryzują się dużym natężeniem osadnictwa, a co za tym idzie, również dużym skupieniem infrastruktury technicznej. Zupełnie inaczej wygląda osadnictwo na terenie gmin wiejskich, gdzie jest ono w znacznym stopniu rozproszone, tak jak i infrastruktura techniczna. To powoduje, że nie można bezpośrednio porównywać gmin miejskich z miejsko-wiejskimi i wiejskimi.

W dalszej części opracowania zostaną omówione takie elementy infrastruktury technicznej, jak sieć wodociągowa, kanalizacyjna i drogowa.

Tabela 1. Gęstość sieci wodociągowej* i kanalizacyjnej**
w gminach województwa zachodniopomorskiego w 2004 roku

Wyszczególnienie	Gminy miejskie		Gminy miejsko-wiejskie		Gminy wiejskie	
	nazwa gminy	gęstość sieci	nazwa gminy	gęstość sieci	nazwa gminy	gęstość sieci
Największa gęstość sieci wodociągowej	Kołobrzeg	3,52	Dziwnów	0,83	Rewal	1,37
Najmniejsza gęstość sieci wodociągowej	Świdwin	0,55	Drawno	0,075	Radowo Małe	0,12
Średnia w województwie gęstość sieci wodociągowej	–	2,16	–	0,30	–	0,37
Największa gęstość sieci kanalizacyjnej	Kołobrzeg	4,04	Dziwów	0,66	Dobra Szczecińska	1,9
Najmniejsza gęstość sieci kanalizacyjnej	Walcz	1,02	Węgorzyno	0,03	Białogard	0,006
Średnia w województwie gęstość sieci kanalizacyjnej	–	2,24	–	0,15	–	0,21

* Gęstość sieci wodociągowej obliczono jako liczbę kilometrów wodociągów przez powierzchnię gminy.

** Gęstość sieci kanalizacyjnej obliczono jako liczbę kilometrów kanalizacji przez powierzchnię gminy.

Źródło: opracowanie własne na podstawie materiałów GUS.

W poziomie zagęszczenia sieci wodociągowej i kanalizacyjnej w gminach województwa zachodniopomorskiego na uwagę zasługuje fakt, że bez względu na to, jaka to jest gmina (miejska, miejsko-wiejska czy też wiejska), najwyższy poziom zagęszczenia tych sieci występuje w gminach znanych powszechnie jako miejscowości wypoczynkowe. Wszystkie te gminy (Kołobrzeg, Dziwnów oraz Rewal) znajdują się nad morzem i są nastawione na obsługę ruchu turystycznego. Gminy te, aby mogły pełnić swoje funkcje rekreacyjną i wypoczynkową, muszą posiadać powszechnie dostępną infrastrukturę techniczną. Powszechna dostępność do infrastruktury wiąże się oczywiście z odpowiednio wysokimi kosztami, jednak ze względu na popularność tych miejscowości wszelkie nakłady na poprawę standardu wypoczynku turystów szybko się zwracają, m.in. w postaci wyższych wpływów podatkowych od podmiotów prowadzących działalność na tym obszarze.

Nieco odmiennie kształtuje się sytuacja w gminie Dobra Szczecińska, która sąsiaduje z miastem Szczecin. Niektóre tereny tej gminy powoli zostają niejako

wchłonięte przez Szczecin, bez zmian w podziale administracyjnym województwa. Wchłonięcie to polega najczęściej na systematycznym pojawianiu się nowych osiedli domków jednorodzinnych, w których mieszkają osoby pracujące na stałe w Szczecinie. Osiedla takie wymagają dostępu do mediów, zatem w gminie tej następuje wzrost zagęszczenia sieci wodociągowej i kanalizacyjnej.

Analizując zagęszczenie sieci wodociągowej i kanalizacyjnej pod względem rodzaju gminy, na terenie której ta sieć się znajduje, widać, że największe zagęszczenie występuje w gminach miejskich, następnie gminach wiejskich i dopiero na końcu w gminach miejsko-wiejskich. Średnie zagęszczenie sieci wodociągowej i kanalizacyjnej w wymienionych powyżej grupach gmin odpowiednio wynosi:

1) 2,16 km sieci wodociągowej i 2,24 kilometra sieci kanalizacyjnej na kilometr kwadratowy powierzchni gminy miejskiej,

2) 0,37 kilometra sieci wodociągowej i 0,21 kilometra sieci kanalizacyjnej na kilometr kwadratowy powierzchni gminy wiejskiej,

3) 0,3 kilometra sieci wodociągowej i 0,15 kilometra sieci kanalizacyjnej na kilometr kwadratowy powierzchni gminy miejsko-wiejskiej.

Kolejnym elementem infrastruktury technicznej jest sieć drogowa¹. Podobnie jak w odniesieniu do poprzednich elementów infrastruktury technicznej, również i w tym przypadku największe zagęszczenie wystąpiło w gminach miejskich. Średnia długość sieci drogowej w skali wszystkich gmin miejskich wyniosła 1,41 kilometra. Drugie miejsce pod tym względem zajęły gminy wiejskie ze średnią długością sieci drogowej wynoszącą 0,42 kilometra. Na trzecim miejscu są gminy miejsko-wiejskie ze średnią długością 0,24 kilometra. Gminy, w których była najdłuższa i najkrótsza sieć drogowa, przedstawiono w tab. 2.

Tabela 2. Gęstość* dróg gminnych w gminach województwa zachodniopomorskiego w 2004 roku

Wyszczególnienie	Gminy miejskie		Gminy miejsko-wiejskie		Gminy wiejskie	
	nazwa gminy	gęstość sieci	nazwa gminy	gęstość sieci	nazwa gminy	gęstość sieci
Największa gęstość sieci dróg gminnych	Kołobrzeg	2,23	Pełczyce	0,94	Rymań	1,85
Najmniejsza gęstość sieci dróg gminnych	Świdwin	0,95	Nowogard	0,02	Mielno Ostrowice	0,00 0,00
Średnia w województwie gęstość sieci dróg gminnych	–	1,41	–	0,24	–	0,42

* Gęstość sieci obliczono jako liczbę kilometrów dróg gminnych przez powierzchnię gminy.

Źródło: opracowanie własne na podstawie materiałów GUS.

¹ Drogi w Polsce można podzielić na gminne, powiatowe, wojewódzkie i krajowe. Ze względu na brak danych dotyczących dróg powiatowych, wojewódzkich i krajowych w rozbiu na poszczególne gminy w dalszej części artykułu uwzględnione zostaną tylko drogi gminne. Autor artykułu ma świadomość, że stanowi to znaczne ograniczenie.

3. Charakterystyka poziomu przedsiębiorczości mieszkańców gmin województwa zachodniopomorskiego

Przedsiębiorczość jest kategorią wieloaspektową i nie ma w literaturze przedmiotu zgodności co do jej znaczenia [Wawrzyniak 1998, s. 40]. Pozostaje jednak kwestią złożoną, jakie postacie może ona przyjmować. Często jest ona kojarzona z dobrobytem i odnosi się m.in. do sfery wartości i dziedzictwa kulturowego. Natomiast elementami sfery wartości i dziedzictwa kulturowego są także infrastruktura techniczna oraz społeczna.

Analizując poziom przedsiębiorczości mieszkańców województwa zachodniopomorskiego, wykorzystano wskaźnik przedsiębiorczości, który ustalono jako liczbę jednostek zarejestrowanych w systemie REGON do liczby mieszkańców gminy. Inaczej mówiąc, wskaźnik ten informuje, ile jednostek zarejestrowanych w systemie REGON przypada na jednego mieszkańca gminy. Kształtowanie się tak przyjętego wskaźnika przedsiębiorczości przedstawiono w tab. 3.

Tabela 3. Poziom przedsiębiorczości mieszkańców gmin na terenie województwa zachodniopomorskiego w 2004 roku

Wyszczególnienie	Gminy miejskie		Gminy miejsko-wiejskie		Gminy wiejskie	
	nazwa gminy	poziom przedsiębiorczości	nazwa gminy	poziom przedsiębiorczości	nazwa gminy	poziom przedsiębiorczości
Największy poziom przedsiębiorczości	Kołobrzeg	0,207	Międzyzdroje	0,268	Rewal	0,324
Najmniejszy poziom przedsiębiorczości	Świdwin	0,107	Pelczyce	0,049	Brzeźno	0,036
Średni w województwie poziom przedsiębiorczości	–	0,137	–	0,087	–	0,081

Źródło: opracowanie własne na podstawie materiałów GUS.

W poziomie przedsiębiorczości w gminach województwa zachodniopomorskiego na uwagę zasługuje fakt, że podobnie jak w przypadku sieci kanalizacyjnej i wodociągowej, bez względu na to jaka to jest gmina (miejska, miejsko-wiejska czy też wiejska), najwyższy poziom przedsiębiorczości występuje w gminach zlokalizowanych w pasie nadmorskim (Kołobrzeg, Międzyzdroje oraz Rewal), w którym bardzo popularna jest działalność turystyczna. Z kolei gminy charakteryzujące się najniższym wskaźnikiem przedsiębiorczości nie są skupione w jednym miejscu, tylko rozmieszczone po całym województwie.

Analizując poziom przedsiębiorczości mieszkańców gmin województwa zachodniopomorskiego pod względem rodzaju gminy, na terenie której poszczególne osoby mieszkają, można stwierdzić, że największą przedsiębiorczością charakteryzują się mieszkańcy gmin miejskich, następnie gmin miejsko-wiejskich, a na końcu mieszkańcy gmin wiejskich. Średnio na jednego mieszkańca w wymienionych grupach gmin przypada odpowiednio:

- 0,137 jednostki zarejestrowanej w systemie REGON na obszarze gmin miejskich,
- 0,087 jednostki zarejestrowanej w systemie REGON na obszarze gminy miejsko-wiejskiej,
- 0,081 jednostki zarejestrowanej w systemie REGON na obszarze gminy wiejskiej.

4. Zakończenie

Porównując przedstawione dane dotyczące wybranych elementów infrastruktury technicznej z poziomem przedsiębiorczości mieszkańców na różnych rodzajach obszarów (miejskich, miejsko-wiejskich i wiejskich) można zauważyć zależność, która polega na tym, iż tam, gdzie jest wyższy poziom infrastruktury technicznej, jest wyższy poziom przedsiębiorczości i na odwrót. Pomiędzy tymi kategoriami występuje sprzężenie zwrotne, co oznacza, że zarówno infrastruktura oddziałuje na przedsiębiorczość mieszkańców gmin, jak i przedsiębiorczość mieszkańców wpływa pośrednio na poziom infrastruktury technicznej.

Porównanie gmin województwa zachodniopomorskiego ukazuje również znaczne dysproporcje w dostępności różnych podmiotów do infrastruktury technicznej. Dysproporcje te uwidoczniają się jeszcze bardziej, gdy porównywać będziemy gminy zaliczane do różnych grup. Z przedstawionych danych wynika, że największe zagęszczenie infrastruktury technicznej występuje w gminach miejskich, następnie w gminach wiejskich i dopiero na końcu w gminach miejsko-wiejskich.

Literatura

- Innowacje w rozwoju przedsiębiorczości w procesie transformacji*, red. W. Janasz, Difin, Warszawa 2004.
- Rozwój elementów infrastruktury życia społeczno-gospodarczego*, red. J. Brdulak, Oficyna Wydawnicza SGH, Warszawa 2005.
- Strategia rozwoju lokalnego na przykładzie gmin pogranicza polsko-niemieckiego*, red. B. Gruchman, F. Walk, E. Nowińska, Wydawnictwo AE, Poznań 2000.
- Wawrzyniak B., *Przedsiębiorczość – legitymacja do przyszłości*, [w:] *Laboratorium zarządzania*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 1988.

**TECHNICAL INFRASTRUCTURE
AS A FACTOR DETERMINING ENTERPRISE
(CASE OF COMMUNES IN ZACHODNIOPOMORSKIE PROVINCE)**

Summary

The comparison of the data presented in parts 2 and 3 referring to selected elements of technical infrastructure with the level of residents' enterprise in various areas (urban, urban-rural and rural) reveals a certain regularity: in areas where technical infrastructure is more developed, the level of private initiative and enterprise is higher and vice versa. There is a feedback between these two categories, such that infrastructure enhances business activities of local residents and, in turn, the residents' enterprise indirectly affects the level of technical infrastructure.